

דף קח.

עין משפט ה.

ח"מ סימן רצד פעיף ו

ו. נגנב הפקדון באונס^ע ואח"כ נודע הגנב בין שומר חנם או שכר הרי הוא עושה דין עם הגנב ואינו נשבע^פ, קדם ונשבע ואח"כ הוכר הגנב אם שומר חנם הוא רצה עומד בשבועתו רצה עושה דין עם הגנב, ואם הוא שומר שכר הוא העושה דין עם הגנב^ז.

הגה: ראובן שהיה סרסור בשכר להעביר חוב לשמעון ונאנס החוב ממנו^ק והביא עדים על כך וצריכים להשתדל אצל השר בעד החוב, י"א דהדין עם שמעון לדרוש מראובן שהוא ישתדל^ר כיון שקיבל שכר והוי כהוכר הגנב.

ע. לשון הרמב"ם בפ"ח משאלה הלכה ו', והיא פלוגתא דאביי ורבא בב"ק ק"ח ע"ב והלכתא כרבא. ונגנב באונס היינו בלסטים מזויין, וכ"כ רש"י ותוס' שם.

פ. פירוש שצריך לשלם לבעלים ויתבע הוא הגנב לדין ליפרע ממנו, כ"כ רש"י בד"ה עושה עמו דין, וה"ה כתב שאינו בדין שיתחייבו השומרים לשלם האונסין אע"פ שהוכר הגנב, אלא פירש שהם חייבים לטרוח ולדון עם הגנב משום שלפעמים הגנב אלם וקשה ואין הבעלים רוצים לטרוח לדון עמו, וזו דעת הרמב"ם.

ועיין בסי' ש"ה סעיף ב' ששם העתיק לשון הטור שחייב השומר שכר לשלם וכשיטת רש"י ותמה הסמ"ע בס"ק ד' מש"כ המחבר כאן כשיטת הרמב"ם.

ובפעמוני זהב כתב לתרץ מהרב עדו"ת ביהוסי"ף דמר"ן בשומר חנם פסק כאן כהרמב"ם שאינו משלם אלא טרוח עם הגנב בדין, אבל בסי' ש"ה סעיף ב' שם בשומר שכר פסק שהשומר שכר משלם ונפרע הוא אח"כ מן הגנב, והביא ראיה לדבריו ע"ש.

ז. אע"ג דפטור מהאונסין מ"מ הואיל ואינו מפסיד כלום כיון שהוכר הגנב חייב לטרוח להוציא מן הגנב אפי' לאחר שנשבע הואיל ונהנה בקבלת שכר.

ק. היינו שנפל קילקול בחוב שיצטרך טירחא עם השפטים והפקידים כדי לתקנו כך מפורש בתרומת הדשן סי' שכ"ד.

ר. מתרומת הדשן סי' שכ"ד. וכתב הש"ך בס"ק ט' שמצא בב"י בסי' של"ה שכתב על דברי התרומת הדשן אלו שדבריו מגומגמין, והדין עם הב"י דלא דמי להוכר הגנב ששם היה שומר עליו ונגנב ממנו בביתו ורשותו, ודאי שבכה"ג מחוייב לעשות כל מה שאפשר לעשות להחזירו לבעליו כיון שהיה עליו ש"ש משא"כ כאן.

וכתב הפעמוני זהב הגם שהש"ך הכריע כדברי הב"י, הלכה כהרמ"א אבל מ"מ כל זה בעדיין בעיר השליח שהביא החוב אבל אם רצה לילך למדינה אחרת אינו בדין שנאסור אותו עד שיטרח להגבות חובות אחרים, ע"ש.

ח"מ סימן רצה פעיף א

א. שומר חנם שאמר הריני משלם ואיני נשבע, אם הפקדון היה דבר שמצוי בשוק כמותו גם בציורו, הרי זה משלם ואינו נשבע^ש, אבל אם הפקדון היה בהמה^ה או בגד מצוייר או כל דבר שאינו מוצא לקנות כמותו בשוק חוששין שמא עיניו נתן בו^א, ומשביעין אותו ע"פ תקנת חכמים בנקיטת חפץ שאינו ברשותו, ואח"כ משלם^ב.

ב. ה"ה שאר השומרים כגון שואל שאמר מתה או נגנבה, ושומר שכר והשוכר שאמרו נגנבה או נאבדה אע"פ שהם חייבים לשלם משביעין אותם שבועה שאינה ברשותם אם הם דברים שחוששין שמא עיניו נתן בה^ג ואח"כ משלמים.
ואם הבעלים טענו שהיה שוה יותר ממה שאמר השומר, כולל גם בשבועתו שאינו שוה אלא כו"כ.

דף קח:

עין משפט וז.ז.ז.

ח"מ סימן רצד פעיף ו

עיין לעיל דף קז: עין משפט ה

- ש. רמב"ם ריש פ"ו משאלה וכתב ה"ה החילוק בין דבר שמינו מצוי בשוק ללא מצוי אע"פ שלא נתבאר בגמ' נראה נכון, ובגמ' ב"מ ל"ד ע"ב לא אמרו אלא שמא עיניו נתן בה.
ובעינן תרתי גם שהדבר המצוי יהיה שוה במינו. סמ"ע ס"ק א'.
- ת. במשנה פ"ג דב"מ ל"ג ע"ב מפורש שם בהמה או כלים.
- א. ומשביעין אותו אפי' שכבר שילם ולא אמרינן שמחל לו השבועה במה שקיבל התשלום ממנו, ומה שאמרו "הריני משלם" אורחא דמילתא נקט, כ"כ הש"ך בס"ק א' ודלא כהב"ח.
- ב. וא"ת כיון שצריך לישבע שבועה חמורה בנקיטת חפץ למה לו לשלם, כתב הסמ"ע בס"ק ב' דאם לא משלם צריך לכלול בשבועתו עוד שני דברים א'. ששמר כראוי, ב'. ושלא נהנה ממנו בשליחות יד ולזה הוא יראה השומר לעצמו דשמא פעם אחת נהנה ממנו קצת או שלא שמרו כראוי.
- ג. שם בגמ' ל"ה ע"א, ואם הבעלים טענו ששוה יותר, שם בע"ב.

עין משפט כ.

הו"מ סימן שמו פעיף ה

ה. ו. הגזול את אביו ונשבע לו שלא גזלו ומת האב, אם אין הגזילה קיימת או שהשתנתה הרי זה עושה חשבון עם אחיו על הקרן ^ז שגזל את אביו, ואם הגזילה קיימת חייב הנגזל להוציאה מתחת ידו ^ח וע"כ נותן הגזילה לאחיו ועושה עמהם חשבון.

הגה: וי"א דאינו נוטל כלום נגד הגזילה ^ו, ואם הוא עני ואינו יכול לוותר על חלקו, לזה מאחרים, והם באים ונפרעים מחלקו ^ז.

ה. ז. אם אין ליורש שהוא הגזולן אחים, הרי מוציא הגזילה מתחת ידו לבניו, ואם אין לו בנים נותנה לבעל חובו בהלואתו או נותנה לצדקה, וכיון שיצאה הגזילה מתחת ידו נפטר, אע"פ שנתנה במתנה או פרעה בחובו, והוא שיודיעם ^ח ויאמר להם זה גזל אבא.

הגה: וי"א דאם אין לגזולן אחים נותן הגזילה ^ט לאחי אביו.

עין משפט ל.

יו"ד סימן רטז פעיף ז

ז. ח. ראובן שאמר לשמעון קונם בית זה שאתה נכנס, ומת ראובן או מכרו לאחר, אסור שמעון ליכנס בו, שהאוסר דבר שהוא שלו על חבירו

ד. רמב"ם שם הלכה ב' ממשנה שם, וכתב ה"ה דגם על החומש עושה עמם חשבון, אלא שאין חומש נוהג בזמן הזה משום כך לא הזכירו הטור והמחבר. סמ"ע ס"ק י"א.

ה. לקיים מצוות השבה, ואח"כ חוזר ונוטל כדי חלקו ממקום אחר וזהו שסיים ועושה עמהם חשבון. סמ"ע ס"ק י'.

ו. כ"כ הטור, ופי' הוא בעצמו לא יטול מהן אבל המלוה יטול אם הגזולן עני, ובפרישה כתב טעם מחלוקתם. סמ"ע ס"ק י"ג.

ז. כך פירש הטור לשון המשנה שאמרה ואם אין לו פי' שאין לו לגזולן לוותר אז יבא המלוה ונפרע מהאחין כדי חלקו שקיבל. אבל הרמב"ם והמחבר פירשו במשנה אם אין לו היינו אין לו אחים ולא בנים אז לזה מאחרים כדי כל הגזילה ומחזיק המעות לעצמו, והבע"ח בא ונפרע מידו ומוציא מידו כל הגזילה ויצא ידי השבה. סמ"ע ס"ק י"ד.

ח. מימרא דרב פפא שם.

ט. טור כשיטת רש"י שם.

אע"פ שיצא מרשותו הרי הוא באיסורו עומד'. אבל אם אמר קונם לביתי שאתה נכנס, במכרו או נתנו מותר כי אין זה ביתו.

הגה: קהל שנדרו שכל מה שיגבו יהיה לצורך בנין בית הכנסת ובנין בית המדרש, יתנו מחצית לזה ומחצית לזה^כ אע"פ שלא גבו דבר שיספיק לאחד מהם.

הגה: השביע את בנו או את חבירו שלא ילוה מעותיו לאחרים אם לא ברשות ראובן ושמעון ומת אחד מהם, מותר להלוות ברשות השני שנשאר, דכל מקום שאמר פלוני ופלוני משמע אפי' אחד מהם^ל עד שיפרש שניהם ביחד.

הגה: מי שנשבע לאשה המשודכת לו שלא ישא אשה עליה, וקודם שכנסה נפלה לו יבמה מותר ליבמה, דלשון עליה אין זה במשמע אלא בנשאה תחילה, ולא יכנוס המשודכת אלא א"כ יתירו לו שבועתו^מ.

יו"ד סימן רכג פעיף ב

ב. האומר לבנו הרי אתה אסור בהנאתי או שנשבע שלא יהנה בו, אם מת האב יירשנו^נ. אבל אסר עליו הנאתו ופירש בין בחיי בין במותי, במת ג"כ לא יירשנו.

הגה: ועיין בסי' רט"ז.

י. מנדרים מ"ז ע"א, ואפי' לא אמר בחיי ובמותי כדעת הר"ן והרמב"ם. ודוקא כשהתחיל האיסור בעודנו ברשותו, אבל אם אמר קונם לכשיצא מרשותי אינו יכול לאסרו. כ"כ הב"ח ופשוט הוא. ש"ך ס"ק י"ט.

כ. עיין בסי' רכ"ח סעיף מ"ט.

ל. ב"י בסי' רכ"ח בשם תשובת הרשב"א, וכתב הש"ך לפ"ז לאו דוקא מת אחד מהם דה"ה שניהם חיים יכול לעשות ברשות אחד מהם.

מ. כתב הש"ך דמותר לישא המשודכת רק שלא ישא אחרת עליה בלי שיתירו לו שבועתו. ש"ך ס"ק כ"ג.

נ. ממשנה בב"ק דף ק"ח ע"ב, ורמב"ם פ"ה מנדרים הלכה ו'.